

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:

Fiona Valpy

THE STORYTELLER OF CASABLANCA

Copyright © 2021 by Fiona Valpy Ltd

All rights reserved

Translation Copyright © 2024 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-05021-9

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

FIONA VALPI

*Ljubavne
priče
IZ
Kazablanke*

Prevela Sanja Bošnjak

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2024.

*Da imam nebeske tkanine vezene,
Zlatnim i srebrnim svetlom ispletene,
Tkanine plave i zagasite i tamne
Od noći i svetla i polutame,
Ja bih ih raširio pred tvoja stopala:
Ali siromašan sam, imam tek snove;
Raširio sam snove pred tvoja stopala;
Hodaj nežno jer hodaš po mojim snovima.*

*„Nebeske tkanine“
V. B. Jejts**

---

* Prevod preuzet sa internet stranice *Poezija suštine*. Prevodilac nepoznat. (Prim. prev.)

*Za moju prijateljicu Lesli,
koja sluša istinu iza reči.*

Zoi – 2010.

MEJ MAKONAHİ SEDELA JE na prepunom dvosedu u salonu i blago se hladila knjižicom koju je ponela sa sobom. „Ne brini, navići ćeš se na vrućinu. I čim poprave klima-uređaj, bićeš sjajno. Kad šergi ovako duva, pravi pustoš. Zar nije ona jučerašnja peščana oluja bila grozna? Imaju užasnu naviku da isključe struju u ovim starim zgradama.“ Imala je prijetan, nizak glas sa irskim naglaskom koji joj je išao uz kestenjastu kosu i svetle pegave ruke.

Žaluzine su bile zatvorene, bacajući duboku senku preko nameštaja da ga zaštite od vreline podnevnog marokanskog sunca, sa prorezima otvorenim toliko da puste taman dovoljno svetla. Uprkos ovome, vazduh u sobi je bio vruć i težak i veoma sam se trudila da ne češem bolne rane na šakama, koje su se ponovo upalile. Nadala sam se da će preseljenje u topliju klimu možda pomoći da moj dermatitis malo zaceli, ali čini se da je imalo suprotno dejstvo. Koža kao da mi je bila previše zategnuta tamo gde su mi prsti natekli od vrućine i burma mi se usecala u meso. Pokušala sam da je skinem kad sam se ujutru probudila, ali zgلوب mi je već otvrdnuo u nepopustljivu grudvu, pa sam morala da je ostavim i nadala sam se da će nelagoda popustiti večeras ako stavim prst pod hladnu

vodu. Vruć vetar koji je duvao od pustinje uznemiravao je živce dok je krivudao kroz gradske bulevare i uličice, sitna, suva prašina je šištalala i šaputala dok je letela preko zakrpljenih i raskopanih gradskih pločnika. „Ne pripadaš ovde“, kao da je govorila. Kao da me je potrebno podsećati.

Služavka je spustila poslužavnik s čajem na stočić između nas i klimnula je glavom kad sam joj tiho zahvalila, pažljivo zatvarajući vrata iza sebe dok je izlazila.

Mej je sačekala da se tiho tapkanje Alijinih kožnih papuča udalji hodnikom, i onda je zaverenički rekla: „Zar nije divno imati poslužu? Ne znam kako ćemo se navići da ponovo sve same radimo kad nam se služba ovde završi. Iskoristimo to na najbolji način dok traje!“ Smeh joj je zvonio kao kucanje čaša o srebrni poslužavnik dok sam sipala čaj od nane u njih. Dodala sam joj jednu.

Iz ručne torbe na podu, Mej je izvadila prelepo upakovan paket i dodala mi ga. „Ovo su najbolji kolači s medom u Kazablanki“, rekla mi je. „Imaš sreće što ti je pekara odmah na uglu. Mada, za moj stas bi bila propast kad bi mi bila tako blizu – preveliko iskušenje! Sad, većina podataka koji su ti potrebni nalaze se u brošuri.“ Spustila ju je na stočić između nas i gurnula je prema meni. „Sastavio ju je ženski odbor Kluba i sve smo dodale po neku važnu pojedinost da pomognemo pridošlicama da se odmah uklope. Ovde se spominje i pekara, vidiš?“ Pokazala je crveno nalakiranim noktom na određenu stranicu, pod naslovom „Hrana i piće“.

Učtivo sam pogledala, pretvarajući se da pregledam spisak radnji i restorana.

„I povešću te u razgledanje grada jednog jutra, da ti pokažem gde je sve ostalo“, nastavila je.

„Hvala“, rekla sam. „Stvarno si ljubazna.“

„O, ne brini.“ Mej je neodređeno mahnula rukom i nisam bila sigurna je li odbacivala moju zahvalnost ili pokušala da se rashladi zbog vrućeg, teškog vazduha. „Sve je to deo dogovora. Ja sam u odboru za dočeke. Uvek je lepo upoznati se s pridošlicama i pomoći vam da se snađete. Maroko

u početku može biti veliki šok, ali ovde si među prijateljima. Mi stranci se držimo zajedno. Svi znamo kako je biti nov negde.“

Tek pre dva dana uselili smo se u naš novi dom – otmenu gradsku kuću u Francuskoj četvrti, koju je za nas iznajmila pomorska kompanija za koju Tom radi – nakon što smo proveli prvu nedelju u hotelu u Kazablanke. Doduše, nismo imali mnogo toga da preselimo, samo nekoliko kofera s ličnim stvarima. Ostavili smo sve u kući u Bristolu, da bude spremna za nas kad god Tom bude imao godišnji, i da imamo dom da mu se vratimo kad mu se petogodišnja služba završi, i najverovatnije se vrati u kancelariju u Ejvonmutu. Odeljenje ljudskih resursa ponudilo nam je mogućnost nameštenog smeštaja i pošto, sasvim iskreno, nisam imala ni vremena niti snage da nameštam novi dom u potpuno nepoznatom okruženju, bila sam sasvim zadovoljna da živim s tuđim nameštajem. Stvari su ovde bile stare i malo pohabane, ali dobrog kvaliteta.

„Imate li sve što vam treba?“ Mej je proučavala sobu.

„Uglavnom, rekla bih. Ali uvek možemo dokupiti nešto ako nam treba.“

„Tako je.“ Prelistavala je stranice brošure. „Ovde je spisak prodavnica pokušva koje isporučuju robu. Zaista, najbolje mesto za kupovinu svega je tržišni centar.“

Otpila sam čaj. Otkrila sam da iznenađujuće osvežava na vrućini. Zatim sam obratila pažnju na paketić, odvezivala sam ukrasne trake i skidala omot otkrivajući kolače, čija zlatna piškota je bila ukrašena sjajnim bademima ispod medenog preliva.

„Hvala što si donela ovo, zaista si pažljiva.“ Ponudila sam joj kutiju, zajedno s pažljivo ispeglanom platnenom salvetom koju je Alija donela sa poslužavnikom. Videla sam da je primetila stanje mojih ruku i suzdržala se da ne ustukne dok je uzimala kolač. Moja gruba, suva koža i izgrizene zanoktice bile su oštra suprotnost mom brižljivom manikiru.

Mej je bila u pravu, kolačići su bili preukusni, iako mi je vrućina oduzela apetit. Ona je i dalje ćaskala, opisujući društvene programe u Inostranom klubu gde su svi stranci provodili slobodno vreme, igrajući tenis,

plivajući i družeći se. Tomova kompanija je tamo sutra uveče priređivala koktel zabavu za nas u znak dobrodošlice. Svi su bili tako ljubazni. Iako me je pomisao da ću biti u istoj prostoriji s mojim mužem i ogromnom količinom alkohola, u prisustvu njegovih novih kolega i njihovih partnera, ispunjavala stravom. Nadala sam se da će Tom biti u stanju da se suzdrži od pića u javnosti pod budnim okom ljudi od kojih mu je zaviso posao. Moraću biti budna, kao i obično.

Nesvesna moje zabrinutosti, Mej je nastavila da čavrlja. „Organizovaću ručak u klubu jednog dana sledeće nedelje sa nekoliko devojaka. I pozvaću te da se dogovorimo za prepodne koje ti odgovara za razgledanje grada. Ne brini“ – pronicljivo me je pogledala, možda shvatajući da je moje učtivo oduševljenje malo usiljeno – „selidba je uvek stresna. Naravno, potrebno je nekoliko nedelja da se čovek skrasi. Svi smo kroz to prošli. Ali uskoro ćeš se navići. Kazablanka nije loše mesto za posao kad se sve uzme u obzir.“

Bila sam joj iskreno zahvalna što nas je tako lepo dočekala, ali nije bila glupa i verovatno je naslutila da sam pomalo rasejana. Silovita potreba da operem ruke jačala je u meni dok sam razmišljala o mnogim budućim društvenim događajima. Znala sam da je to nerazumno. Znam da je to bila reakcija na osećaj straha i nedostatak kontrole. Ali bio je to nesavladivi refleks i bilo je lakše popustiti pred njim nego se boriti. Čeznula sam da se ponovo popnem do dečje sobe i završim raspakivanje Grejsinih igraćaka i odeće. Osećala sam se smirenije u tom mirnom prostoru na gornjem spratu kuće, i želela sam da budem tamo kad mi se ćerka probudi iz prepodnevnog dremanja, kako ne bi bila sama u ovom neobičnom novom domu. Dok sam sedela napola slušajući Mej kako priča o književnom klubu i drugim raspoloživim grupama, zamišljala sam kako će mi se Grejs osmehnuti kad me vidi i kako ću je podići u naručje, dok mi se srce ispunjava njenim radosnim smehom. Ali Mej mi je ponovo privukla pažnju kad je spomenula zanatski klub.

„Bavite li se izradom jorgana?“, pitala sam. „Imam projekat koji bih volela da isprobam, ali nisam to pre nikad radila.“

„Svih vrsta, verujem“, odgovorila je Mej. „Ja lično imam dve leve ruke i nemam strpljenja ni za kakav rad s iglom. Ali pobrinuću se da Kejt bude s nama na ručku. Ona je kraljica ručnih radova, pa će moći da ti kaže nešto više.“

„To bi bilo sjajno. I znaš li gde bih mogla kupiti materijal i konac?“

„O bože, zaista pitaš pogrešnu ženu! Pretpostavljam da ćeš naći te-zgu u četvrti Habus za takve stvari. Raspitaću se.“

Izvan žaluzina, odjeknuo je poziv na molitvu na užarenom podnevnom vazduhu. Mej je obrisala poslednje tragove meda s prstiju i pogledala je na sat. „Pa, vreme je da krenem. Moram da uzmem neke stvari pre nego što se radnje zatvore. A mislim da i ti želiš da nastaviš s tvojim poslovima. Ne smem te zadržavati, moraš da se smestiš.“

Ljubazno mi se osmehnula i zagrlila me kad sam je ispratila na jarko svetlo i vrelinu. U francuskom *nouvelle ville** ulice su bile široki bulevari, sa sveprisutnim urmama, i ponekim ubačenim platanom, koji su u ovo doba dana bacali zgusnute krugove dubokih senki na stazu odmah ispod svojih grana. Ali bliže okeanu, ulice su postajale uže i zgrade niže, uvlačeći te u zamršeno srce medine, staru Arapsku četvrt. Iza toga su se pružali dokovi, gde je Tomova kancelarija gledala na jednu od najvećih morskih luka na afričkom kontinentu. Odatle je upravljao kretanjem kompanijskih brodova i pratio visoko naslagane kontejnere dok su ih iskrcavali ili ukrcavali sa keja.

Imaću vremena da sve to istražim kasnije, čim taj neumoljivi, nemirni vetar ponovo utihne. Zasada sam mahnula Mej na rastanku i popela se stepenicama na sprat kuće. Sprala sam lepljive ostatke kolača sa ruku, temeljno ih ribajući dva puta pre nego što sam ušla u Grejsinu sobu. Stala sam kraj prozora i posmatrala tri goluba, koji su izgleda ovaj crep smatrali svojim domom, jer su se šepurili i druželjubivo gurali jedan drugom.

---

* Fr.: Novi grad. (Prim. prev.)

Preko škrljaca, nepregledna zbrka ravnih krovova pružala se do samog ruba mora. Iznad njih, minareti na džamijama izdizali su se ka beskrajno plavom severnoafričkom nebu.

Došli smo ovamo tražeći novi početak. Ali, umesto nade, osećala sam samo prazninu. Ovo je bio grad smešten na rubu okeana razbijenih snova, otrcan i vetrovit, a njegove nekad lepe ulice sad su bile oronule. Holivudski sjaj iz vremena Bogarta i Bergmanove davno je prošao, i sad je bio samo daleka uspomena.

Meni je ličio na kraj sveta.

Zoi – 2010.

SVAKA KUĆA IMA SVOJ rečnik. Naša nova kuća na *Boulevard des Oiseaux** mrmlja i uzdiše u sebi noću kad grad napolju konačno začuti na nekoliko kratkih sati i mrak prekrije krovove, težak kao somot. Ležala sam budna osluškujući, pokušavajući da protumačim ovaj novi jezik škripanja i kuckanja. Možda će za mesec-dva, kad se odomaćim, ovi zvuci izbledeti u pozadini, ali zasada sam budno pratila svaki. U krevetu pored mene, Tom je ležao nepomično, utonuo u dubok san.

Glava mi je još zujala posle koktel-zabave u klubu. Sav taj razgovor i tako mnogo upoznavanja pojačali su moju urođenu uznemirenost u društvu. Takvi događaji uvek su mi bili pravo mučenje. A onda, morala sam biti i dodatno oprezna da Tomovo opijanje ne stigne do tačke gde se od ljupko neobuzdanog pretvara u beznadežno smetenog tipa, koji mumla i naleće na ljude. Čitav događaj me je krajnje iscrpio, ali sad sam bila previše umorna i uzbuđena da spavam. No budući da je prošlo, mislim da je zabava bila uspešna. Izvukli smo se, uspeli smo da se predstavimo kao posvećeni mladi par, uzbuđen zbog novih mogućnosti koje

---

* Fr.: Bulevar ptica ili Ptičji bulevar. (Prim. prev.)

nam ovaj posao pruža. Tom je dobro odigrao ulogu koja se od njega očekivala i njegov šef je izgleda bio zadovoljan, blagonaklono se smeškajući dok sam stajala pored svog muža. Mora da sam izgledala kao oličene prikladne korporacijske supruge, iako sam se zapravo borila sa nagonom da pobegnem u kupatilo i perem ruke do besvesti.

Tom se blago promeškoltio, ali nije se probudio. Razdaljina između nas bila je široki okean koji se nijedno od nas nije usuđivalo da pređe. Zavidela sam mu na nesvesnom tihom disanju. Znala sam da su mu radni sati na novom poslu dugi i da se vraća iz kancelarije iscrpljen na kraju svakog dana, ali ponekad bi došao življi nego inače i namirisala bih na njemu mošusni miris viskija.

Podne daske u sobi iznad nas – Grejsinoj sobi – povremeno su ritmički pucketale kad bi se drvo skupilo u svežijoj noći, i podsećale me da sutra moram pronaći čekić i videti mogu li nekako da popravim olabavljenju dasku ispod berberskog tepiha na sredini dečje sobe. Škripala je glasno kad god sam hodala preko nje, a nisam želela da rizikujem i uznemirim Grejs, budeći je iz sna.

U nekom trenutku, uljuljkana ritmom muževljevog disanja, konačno sam pala u dubok san, i kad me je pesma mujezina probudila, krevet pored mene je bio prazan. Tom voli da trči i najbolje vreme za to je u zoru, pre nego što postane prevruće i povuku ga obaveze. I naravno, dok sam vezivala pojas na svilenoj kućnoj haljini, primetila sam da su mu patike nestale ispod stolice s njegove strane kreveta. Vratice se da se istušira, presvuče u košulju i kravatu i na brzinu doručkuje pre nego što dođe vreme da ode u kancelariju na dokove. U međuvremenu, ja ću probuditi Grejs, izvaditi je iz krevetića i prekriti njeno nasmešeno lice poljupcima dok počinje još jedan dan.

Čim je Tom otišao, u noge mi se uvukao nemir, pokrenut dvema šoljama jake kafe koje sam popila uz doručak od voća i jogurta, pa sam stavila na sebe nosiljku za bebe, proverila jesu li kopče čvrsto pričvršćene, i krenula

u šetnju. Nisam imala jasnu predstavu kuda idem, ali stopala su mi se bez razmišljanja kretala prema okeanu, obilazeći zidove medine. Vetar je usporio danas, donoseći prijatnu mirnoću posle višednevnog neprestanog, uznemiravajućeg hujanja. Prebacila sam lagani šal oko ramena, da zaštitim Grejs od sunca. Morski povetarac se poigravao s njegovim krajevima, i rese na njemu su lepršale. Konačno smo stigle do puta uz plažu sa klubovima i redovima palmi koje su se njihale na vetru, i stavila sam sunčane naočare na teme, da upijem prizor zlatnog peska i okeana. Izbliza, voda je bila okupana svetlom, ali daleki horizont je bio mrlja tamnije plave boje. Pokazala sam Grejs talase Atlantika. Ispočetka ih je gledala pomalo oprezno dok su se valjali i razbijali o plažu. A onda je zaključila da joj se prizor sviđa, pa je oduševljeno gugutala i mahala ručicama.

„Znam“, rekla sam joj. „Predivno je, zar ne? Moraćemo pronaći lepu, mirnu plažu da se malo brčkamo. Možemo kupiti kofu i ašov i napraviti ti ogroman zamak u pesku kao za princezu.“

Osetila sam polet što sam došla tako daleko i stigla do puta uz plažu bez ičije pomoći. Iako je veći deo grada bio ofucan i oronuo, kad sam videla plažu i prostranstvo svetlucavog okeana, oraspoložila sam se. Možda bih ipak mogla da se naviknem na život na ovom novom mestu. Podsetila sam sebe koliko sam srećna što živim u tako bogatoj četvrti i što imam Alijinu pomoć u vođenju novog doma. Nisam se osećala sasvim prijatno što sam tako povlašćena i imam sopstvenu služavku, ali ona se izgleda ponosila time što održava kuću urednom i uživala je da kuva za nas, pa sam pretpostavljala da voli svoj posao. Mislila sam da će mi biti nelagodno da mi je neko koga jedva poznajem svakodnevno u kući, ali, pošto Tom radi dokasno, zapravo je lepo imati društvo.

Gledala sam kako talasi zapljuskuju obalu i shvatila sam da se nesvesno njišem u skladu s njihovim ritmom, ljuljajući Grejs u nosiljci, dok je ona srećno gugutala.

Ponovo sam stavila sunčane naočare na oči i zaštitnički namestila šal preko Grejsine paperjaste glave kad smo krenule kući. Već sam prepešačila kilometre i bila sam svesna da se sunce postepeno pelo, a da

su njegovi zraci postajali sve vreliji. Stopala su me bolela i natekla su od vrućih, tvrdih trotoara i patike su mi žuljale prste. Od saobraćajne buke zbolela me je glava i požurila sam, osećajući se izloženo, čeznući za utočištem u kući sa senovitim sobama i čašom hladne vode iz frižidera. Da sam imala nekoliko dirhama, mogla sam zaustaviti mali crveni taksi koji je jurio kroz gradske ulice i odvezao bi me do kućnog praga, ali ponestalo mi je novca. Bleštavo sunčevo svetlo odbijalo se od belih zidova oko nas, i kao da je udvostručilo jačinu, tako da sam proklinjala sopstvenu glupost. Nije trebalo da Grejs izlazi na ovakvoj vrućini – na šta sam mislila? Zaplakala je, osećajući moju napetost. Nemir mi se javio u grudima. U očaju sam ušla u uzanu uličicu, u nadi da ću pronaći hladniju prečicu kroz medinu. Ali ona je bila sva u uglovima i skretanjima između u belo okrečenih zidova i brzo sam se izgubila. Osećala sam snažnu potrebu da se vratim u bezbednost doma. Sad sam već gotovo trčala; uspaničena; izgubljena. Dahtala sam. Uličica je vijugala i krivudala i glave su se okretale da me gledaju dok prolazim, ruke se pružale da mi dodirnu šal, proseći novac, nagovarajući me da kupim nešto. Žamor glasova me je obavijao dok su deca trčala šutirajući fudbalsku loptu, dovikivala nešto jedni drugima, a trgovci gurali ručna kolica i nudili svoju robu. Momak na motoru se provezao pored mene, preblizu za moj ukus, i na urlik njegovog motora sam poskočila. Tako usplahirena, gotovo sam se sapplela preko kože koja je jela smeće iz oluka i okrenula se i pogledala me uznemirujuće praznim pogledom. Čovek s licem nalik na izrezbarenu kožu otvorio je usta u bezubi osmeh i ponudio mi neki čudan osušen koren iz izudarane kutije boje slonovače koju je nosio. Odmakla sam se od njegove ispružene ruke, sećajući se upozorenja iz brošure koju mi je Mej dala: šetnja kroz medinu bez vodiča se ne preporučuje; čuvati se džeparoša.

A onda je žena izašla iz ulaza baš ispred mene i naletela sam na nju, izvinjavajući se. Okrenula se da me pogleda, i oči su joj se raširile u zabrinutom prepoznavanju ispod urednih nabora marame na glavi.

„Alija!“, izustila sam, gotovo zaplakavši od zahvalnosti.

„Gospođice Haris, jeste li dobro? Šta radite ovdje?“

„Izašla sam u šetnju, ali izgubila sam se.“

Nasmešila se i odmah je umirujuće spustila ruku na moju. „Pa, ni ste daleko od kuće. Dođite, pokazaću vam, i ja sam tamo krenula. Možemo zajedno.“

Kucanje srca mi se umirilo dok me je izvodila iz medine, kroz uzan luk nalik na ključaonicu na starim zidovima, i odjednom smo se ponovo našle u širim, art deko ulicama *nouvelle ville*. Ugledala sam pekara na uglu i skrenule smo na *Boulevard des Oiseaux*. Ruke su mi još pomalo drhtale dok sam gurala ključ u bravu, ali Alija je s poštovanjem stajala iza, ostavljajući mi prostora, tako da nisam sigurna je li primetila.

Olakšanje mi je preplavilo telo kad sam prekoračila prag. Izula sam patike i izdahnula od olakšanja kad su mi bolna, natečena stopala do-dirnula hladak, hladan mozaik na podu u predsoblju. Alija je zatvorila vrata iza nas, i tako presekla žestoko prženje sunca. „Doneću vam ledenu vodu s limunom, može?“; rekla je.

Zahvalno sam klimnula glavom. „Molim te, odnesi je u salon. Odmah ću doći tamo.“ Požurila sam na sprat do dečje sobe da umirim Grejs, tri puta ribajući ruke pre nego što sam je presvukla i obrisala joj lice hladnom krpom, umirujući je za prepodnevno dremanje. Lupanje srca mi se postepeno usporilo i, pošto sam se vratila u sigurnost kuće, osećala sam se malo smirenije kako se osećaj napetosti povlačio. Kako sam ikad mogla pomisliti da ću se snaći u ovom novom gradu – ovom novom životu – sama?

Dok sam se tiho kretala po sobi sklanjajući stvari, olabavljena daska je zaškripala, glasno se buneći pod mojim stopalima. Povukla sam izbledeli tepih i videla da se podna daska izvitoperila i podigla od susedne duž jedne strane. Oprezno sam je pritisnula, nadajući se da ću možda moći da je zaglavim nazad na mesto, ali nije se dala. Na jednom kraju je imala rupu, dovoljno veliku da proturim prst. Drvo je bilo pomalo grubo i u početku se opiralo, ali popustilo je kad sam povukla jače i uspela sam da je izvučem, trgavši se i psujući sebi u bradu kad mi se iver

zario u bolnu kožu oko nokta na prstu. U prostoru između poda i tavanice spavaće sobe ispod, pokrivene decenijskom prašinom, bile su kutijica i sveska u kožnom povezu. Pažljivo sam ih izvadila, trljajući kutiju palcem da otkrijem sedefnu oblogu. Iz nje se podigao bleđi miris sandalovine, kao da je isпустиła tihi uzdah olakšanja posle višegodišnjeg zatočeništva. Ovo zanimljivo otkriće probudilo mi je radoznalost, zaboravljena riznica sakrivena ovde – pre koliko vremena? Pre mnogo godina? Ili decenija? Obrisala sam poklopac krajem košulje i geometrijske šare su bleđo zasijale, sa sedefom kao kapima mesečine u mojim rukama.

Podigla sam poklopac, otkrivajući tajne predmete. Vadila sam ih jedan po jedan i poređala ih po tepihu. Bila je tu Davidova zvezda na zamršenom zlatnom lančiću tankom kao vlakno paukove mreže. Koralno pero, i parče zelenog morskog stakla koje je uglačao okean. Sledeći predmet bio je presavijeni list svetloplavog papira za pisanje na kojem je bilo ispisano nešto kao potpis izbledelim sipinim mastilom. I konačno, tu je bio i šupalj drveni štap sa zarezom urezanim na jednom kraju. Prinela sam ga usnama i tiho dunula. Prvo nije bilo nikakvog zvuka, ali podešila sam ugao i dunula ponovo, pa je napravio blag, žalostan zvuk nalik na golubije gukanje, oponašajući zov ptica koje se odmaraju na krovu ispred Grejsine sobe, okrenute ka dvorištu iza kuće.

Veoma pažljivo sam vratila malu zbirku artefakata u kutiju, usput se pitajući o njihovoj vrednosti, pre nego što sam obratila pažnju na svesku. Koža je bila prašnjava kao i kutija, isušena izloženošću vrućem, suvom vazduhu na svom skrovitom mestu ispod poda. Ali ipak sam videla da su korice bile predivno izrađene i prešla sam prstima preko složene šare. Radoznala, otvorila sam je. Izgleda da je u pitanju bio neki dnevnik. Stranice su bile ispisane zaobljenim rukopisom i, kad sam okrenula na prvu stranicu, pročitala sam natpis:

Ovaj dnevnik pripada Žozijan Fransoaz Dival.

Privatno.